

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Adoptiolautakunnan toimintakertomus 2017

Dnro AD/62/2018

3.7.2018

Sisällys

Esipuhe.....	4
1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät	6
2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2017	9
2.1 Adoptiolautakunnan hallinto.....	9
2.2 Koulutus ja kansallinen yhteistyö.....	9
2.3 Täysistunto.....	9
2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö.....	10
2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2017	14
3 Kansainväliset adoptiot.....	16
3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot	16
3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys	17

Esipuhe

Adoptiolautakunnan ensimmäinen viisivuotiskausi Valviran yhteydessä päättyi, ja valtioneuvosto asetti uuden adoptiolautakunnan 1.7.2017 lukien.

Suomeen saapuneiden lasten lukumäärä kasvoi merkittävästi. Vuonna 2016 Suomeen saapui 58 lasta, ja vuonna 2017 saapui Suomeen 70 lasta. Eniten lapsia on Suomeen saapunut Etelä-Afrikasta viimeisen kahden vuoden aikana. Viime vuonna saapuneista 70 lapsesta 22 oli Etelä-Afrikasta. Kotimaisten adoptioiden lupavaatimusta koskevan siirtymäajan päättyessä, kasvoi kotimaan lupapäätösten määrä neljänneksen edellisvuodesta. Uusien hakijoiden vähenemisen myötä uudet luvat kansainväliseen adoptioon vähenivät yli 50 % edellisvuodesta.

Adoptiolautakunta teki vuosittaisen yhteistyö- ja seurantakäyntinsä Etelä-Afrikkaan joulukuussa. Tapasimme Etelä-Afrikan adoptiokeskusviranomaisen sekä Suomen kansainvälisen adoptiopalvelunantajien yhteistyökumppanit. Kävimme vierailulla lastenkodeissa, lapsien kuntoutamiskeskussa sekä sosiaalityötä tekevässä järjestössä. Saatoimme todeta, että Etelä-Afrikassa tehdään monipuolisesti työtä vaikeissa oloissa elävien lasten hyväksi, ja että Haagin adoptiosopimuksen mukainen yhteistyöjärjestelmä toimii hyvin, ja sopimuksen vaatimukset täyttyvät.

Haagin adoptiosopimus edellyttää kansalliselta adoptiokeskusviranomaiselta aktiivisuutta myös adoptioasioissa annettavien neuvonta- ja seurantapalvelujen sekä muun adoptioiden jälkipalvelun kehittämisessä. Kuluneena vuonna Suomen adoptiokeskusviranomaisen, adoptiolautakunnan aloitteesta ja Valviran esityksestä saatiin valtion budjettiin määräraha jaettavaksi kansainvälisen adoptiopalvelunantajien lakisääteiseen jälkipalveluun.

Adoptiolautakunnan täysistunto kiinnitti viime vuonna erityistä huomiota adoptiolasten ja -perheiden hyvinvointiin. Elokuussa täysistunto esitti maan hallitukselle adoptioperheiden ja biologisten perheiden perhevapaiden saattamista samalle viivalle. Täysistunto myös uudisti aiemmin tekemänsä aloitteen adoptiotukien määrien ja rakenteen ajantasaistamiseksi. Loppuvuonna annettiin adoptiolautakunnan ja lapsiasiavaltuutetun yhteisaloite, jossa esitettiin adoptiolain täytäntöönpanon kattavaa arviointia lain oltua voimassa viisi vuotta. Jälkipalvelun osalta aloitteessa esitettiin, että adoption erityisyys otetaan huomioon peruspalveluissa entistä paremmin, ja että adoption jälkeisen tuen erityispalvelujen saatavuutta parannetaan. Samalla esitettiin, että adoptio-osaaminen eri palveluissa turvataan huomioimalla se ammattilaisten perus- ja lisäkoulutuksessa.

Adoptiolautakunta tekee rakentavaa yhteistyötä adoptio-neuvonnanantajien ja kansainvälisen adoptiopalvelunantajien sekä alan järjestöjen kanssa. Aivan viime aikoina ovat adoptio-neuvonnanantajat tuoneet esille adoptio-neuvonnan kehittämistarpeita niin ammatilliselta kannalta, kuin myös neuvonnan merkityksen kokonaisvaltaisena jatkuvana prosessina. Adoptio-neuvonnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Adoptiolautakunta on mielellään mukana neuvonnan kehittämissä, voimavarojensa mukaan.

Helsingissä 3. heinäkuuta 2018

Merja Vuori
sosiaalineuvos, adoptiolautakunnan puheenjohtaja

1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät

Adoptiolautakunta toimii Valviran yhteydessä erityisenä asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomaisena adoptioasioissa. Adoptiolautakunta myöntää luvat sekä kotimaiseen että kansainväliseen adoptioon. Lisäksi adoptiolautakunta myöntää toimiluvat kansainvälisen adoptiopalvelun antajille ja valvoo palvelunantajien toimintaa.

Adoptiota sääntelee adoptiolaki (22/2012) ja Valtioneuvoston asetus adoptiosta (202/2012). Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Adoptiolautakunta on lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä adoptioasioissa tehdyn Haagin sopimuksen (SopS 29/1997) tarkoittama keskusviranomaisena sekä lasten adoptiosta Strasbourgissa tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 39/2012) tarkoittama kansallinen viranomaisena.

Adoptiolautakunnassa on täysistunto sekä kansainvälisten asioiden jaosto ja adoptiolupajaosto. Täysistunnon sekä jaostojen puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Valtioneuvosto asettaa adoptiolautakunnan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen toimikausi on 1.7.2017 – 30.6.2022. Valtioneuvosto nimittää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenet ja varajäsenet. Adoptiolautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteerit ovat Valviran virkamiehiä.

Adoptiolautakunnan puheenjohtajana toimii sosiaalineuvos Merja Vuori ja varapuheenjohtajana lakimies Riitta Husso. Sihteereinä toimivat lakimies Johanna Huovinen 1.9.2017 alkaen (20.8.2017 saakka Jonna Salmela) ja ylitarkastaja Minna Malviniemi.

Kansainvälisten asioiden jaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Yhden jäsenistä tulee edustaa ulkoministeriötä. Jaostossa tulee lisäksi olla edustettuna kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten, kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan sekä lastensuojelun asiantuntemus.

Kansainvälisten asioiden jaoston kokoonpano 31.12.2017 (varsinainen jäsen, alla suluissa varajäsen)

ulkoministeriötä edustava jäsen:
lakimies Hanna Rantala
(lakimies Henna Harju)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten asiantuntemusta edustava jäsen:
lainsäädäntöneuvos Laura Määttänen, oikeusministeriö
(lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan asiantunte-
musta edustava jäsen:
toiminnanjohtaja Tuula Kumpumäki, Yhteiset Lapsemme ry
(adoptiokuraattori Anja Wikstedt, Yhteiset Lapsemme ry)

lastensuojelun asiantuntemuksen edustaja:
lakimies Johanna Laisaari, Vantaan kaupunki
(lastensuojelun palvelupäällikkö Jaana Vilpas, Vantaan kaupunki)

Muut jäsenet:

hallitussihteeri Johanna Huovinen, (virkavapaalla)
sosiaali- ja terveysministeriö
(hallitussihteeri Liisa Holopainen,
sosiaali- ja terveysministeriö)

ylitarkastaja Eeva-Maria Nieminen,
Maahanmuuttovirasto
(ylitarkastaja Leena Turku, Maahanmuuttovirasto)

Adoptiolupajaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Jaostossa tulee olla edustettuna lastensuojelun asiantuntemus, adoptioneuvonnan asiantuntemus, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemus sekä lääketieteellinen asiantuntemus.

Adoptiolupajaoston kokoonpano 31.12.2017 (varsinainen jäsen, alla su-
luissa varajäsen)

lastensuojelun asiantuntemusta edustava jäsen:
sosiaalityön esimies Päivi Sihvo, Vantaan kaupunki
(lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä Mervi Vihersalo, Vantaan
kaupunki)

adoptioneuvonnan asiantuntemusta edustava jäsen:
sosiaalityöntekijä Sanna Schultz-Karlsson,
Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto
(kehittämispäällikkö Kaisa Tervonen-Arnkil, Pelastakaa Lapset ry)

lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemusta edustava jäsen:
lastentautien erikoislääkäri Jarmo Salo, OYS
(erityisasiantuntija Marjatta Kekkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin lai-
tos)

lääketieteellistä asiantuntemusta edustava jäsen
erikoistutkija Persephone Doupi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
(erityisasiantuntija Jukka Mäkelä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Muut jäsenet:

ylitarkastaja Marita Raassina,
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
(ryhmäpäällikkö Eine Heikkinen, Sosiaali- ja terveys-
alan lupa- ja valvontavirasto)

Täysistuntoon kuuluvat edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston ja adoptiolupajaoston jäsenet. Lisäksi täysistuntoon nimetään tarpeellinen määrä adoptiolautakunnan toimialaan liittyviä viranomaisia ja järjestöjä edustavia jäseniä. Täysistuntoon voidaan tarvittaessa määrätä myös muita jäseniä.

Täysistunnon kokoonpano 31.12.2017 (varsinainen jäsen, alla suluisissa varajäsen)

edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston jäsenet ja lupajaoston jäsenet varajäsenineen sekä näiden lisäksi:

johtava sosiaalityöntekijä Aulikki Haimi-Kaikkonen, Helsingin kaupunki (adoptiokoordinaattori Saara Leinonen, Helsingin kaupunki)

kansainvälisen adoptiopalvelun päällikkö Irene Pärssinen-Hentula, Pelastakaa Lapset ry
(aluetoiminnan johtaja Kristiina Mattinen, Pelastakaa Lapset ry)

adoptiopalvelun päällikkö Salla Hari, Interpedia ry
(toiminnanjohtaja Anja Ojuva, Interpedia ry)

toiminnanjohtaja Minna Vihavainen, Adopterade Finland rf
(Anna-Maija Laitinen, Adopterade Finland rf)

toiminnanjohtaja Anu Uhtio, Adoptioperheet ry
(viestintä- ja järjestösihteeri Veera Adolfsen, Adoptioperheet ry)

Päivi Jalkanen, Aikuiset adoptoidut ry
(Saara Laakkonen, Aikuiset adoptoidut ry)

Johanna Repo, Monimuotoiset perheet -verkosto
(Jenni Kerppola-Pesu, Monimuotoiset perheet -verkosto)

toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry
(projektipäällikkö Anna Moring, Sateenkaariperheet ry)

2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2017

2.1 Adoptiolautakunnan hallinto

Adoptiolautakunta toimii Valviran yhteydessä. Sihteeristö on sijoitettu yksityiset luvat ja sosiaalihuollon valvonta -osastolle.

Vuoden 2017 aikana uudistettiin adoptiolautakunnan lomakkeet.

Kansainvälisen adoptiopalvelunantajien lakisääteisen jälkipalvelun turvaamiseksi saatiin rahoitus valtion budjetista. Valvira on jakanut määrärahan palvelunantajille vuonna 2018.

2.2 Koulutus ja kansallinen yhteistyö

Adoptiolautakunta järjestää vuosittain ensisijaisesti adoptioeuvonnan antajille ja kansainvälisen adoptiopalvelun antajille suunnatun adoptiokoulutuksen. Vuoden 2017 koulutus järjestettiin Helsingissä Säätytalolla 25.1.2017. Teemoina koulutuksessa olivat kaltoinkohdellun lapsen kohtaaminen adoptioperheessä, vanhemmuus erityistarpeisen lapsen adoptoineiden vanhempien kokemana, rasmin kohtaaminen adoptioperheissä, adoptiohakijat adoptiota edeltävissä palveluissa sekä adoptioperheiden tukeminen Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmässä. Lisäksi tarkasteltiin adoptiolautakunnan ajankohtaisia asioita. Koulutukseen osallistui 64 adoptioiden parissa työskentelevää henkilöä.

Vuoden aikana lautakunnan puheenjohtaja ja sihteerit osallistuivat erilaisiin adoptiotoimijoiden yhteistyötapaamisiin sekä asiantuntijoina ja luennoitsijoina myös muihin tilaisuuksiin.

Adoptiolautakunta antoi 19.4.2017 eduskunnan lakivaliokunnalle asiantuntijalausunnan kansalaisaloitteesta äitiyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

2.3 Täysistunto

Adoptiolautakunnan täysistunnon tehtävänä on seurata kehitystä adoptioasioissa sekä tehdä tarvittaessa aloitteita adoptiota koskevissa kysymyksissä. Toimintavuoden 2017 aikana pidettiin kolme adoptiolautakunnan täysistunnon kokousta.

Adoptioasioiden kehityksen seuraamiseksi täysistunnossa jatkettiin keskustelua adoption jälkipalvelun ja yleisemminkin adoption vahvistamisen jälkeen annettavan tuen järjestämisestä. Tätä koskien adoptiolautakunta ja lapsiasiavaltuutettu tekivät syksyllä 2017 valtioneuvoston jäsenille osoitetun [yh-teisaloitteen adoptiolain jälkiarvioinnista sekä adoption jälkeisen tuen kehittämiseksi](#). Adoptiolain voimaantulosta tuli kesällä 2017 kuluneeksi viisi vuotta, joten aloitteessa katsottiin nyt olevan hyvä aika arvioida lain erilaisia vaikutuksia.

Syksyllä 2017 adoptiolautakunta teki perhevapaaudistuksen valmistelijoille osoitetun aloitteen, jossa adoptiolautakunnan täysistunto lausui kantanaan, että lapsen adoptiovanhemmille tulee taata kaikki samat perhevapaoikeudet kuin biologisen lapsen vanhemmille riippumatta lapsen saapumishetken iästä. Hallituksen kehysriihessä keväällä 2018 päätettiin, että adoptiovanhemman vanhempainrahakausi pidennetään 233 arkipäivään. Vanhempainraha-oikeus myönnetään kaikille, jotka adoptoivat alle 18-vuotiaan lapsen oman perheensä ulkopuolelta.

Adoptiolautakunta työskenteli aktiivisesti syksyllä 2017 edistääkseen säädösmuutosta adoptiotukien korottamiseksi. Asiasta tehtiin adoptiolautakunnan täysistunnon aloite vuonna 2013. Taustamateriaali päivitettiin syksyllä 2017 yhteistyössä adoptiopalvelunantajien kanssa ja adoptiolautakunta neuvotteli asiasta sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten kanssa. Keväällä 2018 pidetyssä hallituksen kehysriihessä adoptioerheiden adoptiotuen tarkistamiseen osoitettiin 0,3 miljoonan euron määrärahalisäys.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Kouluterveyskyselyyn oli ensimmäisen kerran otettu tietoja myös adoptoiduista. THL esitteli alustavia tuloksia adoptiolautakunnan täysistunnolle. Esittelyn pohjalta täysistunnon jäsenillä oli mahdollisuus kertoa THL:lle mahdollisista kyselyn kehittämistarpeista.

2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö

Adoptiolautakunnan kansainvälinen yhteistyö perustuu alussa mainittuihin kansainvälisiin sopimuksiin sekä adoptiolakiin. Sopimusten perusteella sopimukseen liittyneen maan adoptiokeskusviranomaisella on velvollisuus tehdä kansainvälistä yhteistyötä adoptioasioissa.

Kansainvälisten asioiden jaoston tehtävänä on adoptioasetuksen mukaan

- tarkoituksenmukaisessa laajuudessa koota ja ylläpitää tietoja adoptiota ja kansainvälistä adoptiopalvelua koskevasta vieraiden valtioiden lainsäädännöstä ja käytännöstä sekä pyynnöstä antaa siitä tietoja viranomaisille ja palvelunantajille;
- seurata, miten Haagin sopimusta noudatetaan Suomessa ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sen noudattamiseksi;
- olla yhteistyössä Haagin sopimuksen osapuolina olevien valtioiden keskusviranomaisten tai keskusviranomaisten tehtäviä hoitavien toimielimien kanssa sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- olla yhteistyössä lasten adoptiosta Strasbourgissa 27. päivänä marraskuuta 2008 tehdyn uudistetun eurooppalaisen yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden nimeämien kansallisten viranomaisten kanssa sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- myöntää lupa kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen ja peruuttaa myönnetty lupa;
- myöntää lupa suomalaisen palvelunantajan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa ja peruuttaa myönnetty lupa;
- valvoa palvelunantajien toimintaa ja niiden yhteistyötä ulkomaisten palvelunantajien kanssa;

- antaa adoptiolain 78 §:ssä tarkoitetut selvitykset ja 79 §:ssä tarkoitetut lausunnot;
- antaa Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettu hyväksyminen sekä tämän asetuksen 8 §:ssä tarkoitettu todistus tapauksissa, joissa ei ole palvelunantajaa;
- hoitaa ne Haagin sopimuksen mukaan keskusviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joita ei lailla tai valtioneuvoston asetuksella ole annettu muun elimen hoidettaviksi.

Kansainvälisten asioiden jaosto kokoontui vuonna 2017 kahdeksan kertaa. Lausuntoja käräjäoikeuksille annettiin hakemuksista, jotka koskivat adoption Haagin sopimuksen mukaiseksi varmistamista sekä ulkomailla tapahtuneen adoption vahvistamista.

Kansainvälisten asioiden jaosto antoi asiantuntijakonsultaatioita adoptiolautakunnan lupajaostossa käsiteltävänä olleisiin hakemuksiin, joissa kysymys oli ilman palvelunantajaa tapahtuvasta adoptiosta taikka sukulaislapsen adoptiosta palvelunantajan välityksellä. Kansainvälisten asioiden jaosto lausui näiden hakijoiden asiakirjojen laillistusten oikeellisuudesta sekä vierassa valtiossa tapahtuneiden toimenpiteiden Haagin sopimuksen mukaisuudesta.

Kansainvälisten asioiden jaoston aloitteesta ohjeistettiin adoptioneuvonnanantajia ja adoptiopalvelunantajia kertomaan hakijoille oleskelulupaedellytyksestä, joka koskee sellaisia hakijoita, joista kumpikaan ei ole Suomen kansalainen. Tällaisessa tapauksessa, vaikka adoptio on tapahtunut adoptiolautakunnan luvan mukaisesti, adoptoitava lapsi tarvitsee vielä Maahanmuuttoviraston myöntämän oleskeluluvan Suomeen.

Haagin sopimuksen toimeenpano

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi, joka seuraa ja kehittää muun muassa Haagin adoptioyleissopimuksen toimeenpanoa, järjesti adoptioyleissopimusta koskevan erityiskomission istunnon edellisen kerran vuonna 2015. Istuntojen välillä Haagin sopimusvaltioiden keskusviranomaiset, Suomessa adoptiolautakunta, osallistuvat vuosittain Haagin sopimuksen toimeenpanon seurantaan ja kehittämiseen muun muassa vastaamalla erilaisiin Haagin pysyvän toimiston Permanent Bureaun kyselyihin. Vastavuoroisesti lautakunta saa Permanent Bureaulta tietoja yksittäisissä sopimusvaltioita koskevissa kysymyksissä. Permanent Bureaulle annettiin Suomen vastaus kyselyyn, joka koski kotimaisten adoptioiden tunnustamista. Permanent Bureaulta pyydettiin lausunto koskien Kiinan keskusviranomaisen uutta 'one to one' -ohjelmaa.

Keskusviranomaisyhteistyö

Lautakunnan sihteeristö vastaa säännöllisesti eri maiden adoptiokeskusviranomaisten yhteydenottoihin ja tiedusteluihin ja vastaavasti lähettää lautakunnan tiedustelut eri maiden adoptiopalvelunantajille ja adoptiokeskusviranomaisille sekä muille viranomaisille yksittäistapauksissa. Selvittelyt voivat liittyä esimerkiksi kantelutapauksiin ja ilman palvelunantajaa tapahtuviin adoptioihin, mutta myös yleisemmin lainsäädännön ja käytännön kysymyksiin. Laajoissa tai päätöksenteon kannalta keskeisissä asioissa kansainvälisten asioiden jaosto ottaa kantaa vastausten tai kyselyjen sisältöön ennen

niiden lähettämistä. Eräs monia lapsia vastaanottavia maita koskettava selvittelyn aihe toimintavuonna oli Kiinan uusi 'one to one' -ohjelma. Asiasta pyydettiin näkemyksiä paitsi muilta Pohjoismailta, myös Hollannin keskusviranomaiselta.

Pohjoismaisten adoptiokeskusviranomaisten kokous Tukholmassa

Vuosittainen Pohjoismaisten adoptiokeskusviranomaisten kokous pidettiin huhtikuussa 2017 Tukholmassa. Kokoukseen osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja Merja Vuori, adoptiolautakunnan sihteeri Jonna Salmela sekä sosiaali- ja terveysministeriötä edustava jäsen, hallitussihteeri Johanna Huovinen ja kansainvälisten adoptioiden käytännön asiantuntemusta edustava jäsen Tuula Kumpumäki Yhteiset Lapsemme ry:stä.

Keskustelun aiheena oli muun muassa ajankohtainen Hollannin raportti (Reflection on Intercountry Adoption), jossa esitettiin kritiikkiä kansainvälistä adoptiojärjestelmää kohtaan. Lisäksi keskusteltiin näkemyksistä adoptioyhteistyöstä korkean korruptioindeksin valtioiden kanssa (Transparency International's Corruptions Perceptions Index), adoptioprosessin taloudellisesta läpinäkyvyydestä ja palvelunantajien taloudellisen tilanteen vakaudesta. Ruotsi esitteli uudet ehtonsa adoptiopalvelunantajille. Tanska alusti poliittisen päätöksen perusteella toteutetun palvelunantajien fuusion jälkeisestä tilanteesta.

Tanska ja Islanti esittelivät tekemäänsä kyselyä adoptionhakijoille. Kyselyssä oli selvitetty hakijoiden kokemuksia adoptioprosessista sekä hakijoiden prosessin aikana maksamia maksuja. Kokouksen aiheina olivat lisäksi adoptoitavien lasten lisälääkärinlausuntojen kustannusten korvaaminen, hakijoiden terveydentilaan liittyvät kysymykset, sukulaisadoptiot sekä Kiinan, Etelä-Korean ja Vietnamin tilanne.

International Social Services (ISS)

Genevessä järjestettiin 4.10.2017 International Social Servicen 25-vuotisjuhlaseminaari "Alternative Care, Adoption & Surrogacy Symposium". Seminaarissa käsiteltiin laajasti erilaisia adoptioihin liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Esillä olivat mm. Haagin konvention pääperiaatteet, erityistarpeiset lapset sekä lapsia luovuttavien ja vastaanottavien maiden yhteistyön kehittäminen. Seminaarissa puheenvuoroja piti moni asiantuntijataho, kuten Permanent Bureau Laura-Martinez-Mora, lastensuojelukonsultti Nigel Cantwell ja YK:n Benyam Dawit Mezmur. Adoptiolautakunnan sihteeri, lakimies Johanna Huovinen osallistui seminaariin.

Adoptiolautakunta on käyttänyt työssään ISS:ltä saatavia maatietoja ja raportteja. Maatietoja ja raportteja adoptiolautakunta tarvitsee erityisesti silloin, kun se harkitsee luvan myöntämistä suomalaiselle palvelunantajalle ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa toimimiseksi. Valvira maksaa vuosittain Suomen osalta ISS:n jäsenmaksun, jonka jälkeen ISS:n palvelut ovat adoptiolautakunnan ja muiden viranomaisten käytettävissä.

ISS:ltä pyydettiin taustatietoa ja maaraportti Etelä-Afrikan tilanteesta lautakunnan valvonta- ja yhteistyömatkaa varten

Kansainvälinen adoptiopalvelu

Kansainvälisen adoptiopalvelunantajien lupapäätöksiä tehtiin viisi. Luvat yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa myönnettiin viideksi vuodeksi. Vuonna 2017 myönnettiin Interpedia ry:lle yhteensä kolme yhteistyölupaa ja Pelastakaa Lapset ry:lle yksi yhteistyölupa, jotka koskivat käytännössä voimassa olevan yhteistyön jatkamista. Pelastakaa Lapset ry:lle myönnettiin lisäksi lupa toimia uuden yhteistyökumppanin, Thai Red Cross Children Home:n, kanssa.

Adoptiolautakunta kutsui adoptiopalvelunantajat palvelunantajakokoukseen kolme kertaa vuoden 2017 aikana. Kokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista palvelunantajien käytännön toimintaan ja kansainvälisten adoptioiden toimintaympäristöön liittyvistä kysymyksistä sekä annettiin palvelunantajille heidän toivomaansa ohjeistusta. Lautakunnalle tulleista adoptionhakijoiden palvelunantajaa koskevista reklamaatioista yksi jälkipalveluasiasia käsiteltiin ja ratkaistiin lautakunnassa kanteluna. Yhdestä palvelumaksua koskevasta reklamaatiosta adoptiolautakunta ohjasi ilmoittajaa tekemään oikaisuvaatimuksen palvelunantajalle.

Yhteistyö- ja valvontamatka Etelä-Afrikkaan

Vuonna 2017 adoptiolautakunnan vuosittaisen valvonta- ja yhteistyömatkan kohteena oli Etelä-Afrikka, jossa adoptiolautakunta vieraili 27 - 30.11.2017. Adoptioyhteistyö Etelä-Afrikan kanssa on sujunut hyvin. Etelä-Afrikka on ollut parina viime vuotena Suomen suurin adoptioyhteistyökumppani. Muutokset Helsingin kaupungin adoptiotoiminnassa arvioitiin yhdeksi niistä asioista, jonka takia Suomen keskusviranomaisen tapaaminen paikallisten toimijoiden kanssa oli tärkeää. Matkan tarkoitus oli myös vahvistaa hyvin sujunutta yhteistyötä.

Matkalle osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja Merja Vuori, adoptiolautakunnan sihteeri, lakimies Johanna Huovinen sekä adoptiolautakunnan KV-jaoston jäsenistä ulkoasiainministeriön lakimies Hanna Rantala ja Maahanmuuttoviraston ylitarkastaja Eeva-Maria Nieminen.

Matkalla tavattiin Etelä-Afrikan keskusviranomaisen (Department of Social Development) johtaja Dr. Tebogo Mabe sekä päällikkö Ms. Kindey Rasebitse. Lisäksi tavattiin Suomen kanssa adoptioyhteistyötä tekevien järjestöjen (Abba Specialist Adoption & Social Services ja Jo'burg Child Welfare) edustajat, muita adoptioon liittyviä organisaatioita sekä vierailtiin kolmessa lastenkodissa. Keskusteluja käytiin mm. Etelä-Afrikan adoptiolainsäädännöstä ja -järjestelmästä ja saatiin hyvä käsitys prosessien toimivuudesta ja Haagin sopimuksen mukaisuudesta.

Kansainvälinen adoptioyhteistyö

Pohjoismainen Adoptioneuvosto, Nordic Adoption Council (NAC)

Adoptiolautakunnan sihteeristö osallistui syyskuussa 2017 Pohjoismaisen Adoptioneuvoston (NAC:n) Open Day –konferenssiin. Konferenssi järjestetään joka toinen vuosi ja tällä kertaa järjestäjinä toimivat NAC:n suomalaiset

jäsenet ja se pidettiin Helsingissä. Konferenssin teemana oli ”Current Phenomena in Intercountry Adoptions” ja puhujina oli adoptioiden asiantuntijoita niin Suomesta kuin muistakin maista.

NAC:n jäsenenä ovat adoptiojärjestöt eri Pohjoismaista. Päämääränä on yhteistyön avulla kehittää pohjoismaista adoptiojärjestelmää ja adoption edellytyksiä. NAC:n jäsenjärjestöt pitävät tärkeänä, että adoptiokeskusviranomaiset osallistuvat tähän yhteistyöhön.

Adoptiolautakunnan sihteeristöstä tilaisuuteen osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja Merja Vuori sekä adoptiolautakunnan sihteerit Johanna Huovinen ja Minna Malviniemi. Myös adoptiolautakunnan jäseniä osallistui tilaisuuteen.

2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2017

Adoptiolupajaostossa käsitellään adoptioluvan myöntämistä ja luvan voimassaoloajan pidentämistä koskevat hakemukset. Lisäksi adoptiolupajaostossa käsitellään lupaehtojen muuttamista koskevat hakemukset, ilmoitukset adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuneista olennaisista muutoksista sekä luvan peruuttamista koskevat asiat.

Adoptiolupaa on haettava lähtökohtaisesti aina kun Suomessa asuva henkilö haluaa adoptoida alle 18-vuotiaan lapsen (ns. vieraslapsiadoptio). Lupavaatimus koskee sekä kotimaisia adoptiolain 40 §:n mukaisia adoptioita että palvelunantajan välityksellä toteutettavia kansainvälisiä adoptiolain 41 §:n mukaisia adoptioita ja kansainvälisiä ilman palvelunantajaa toteutettavia adoptiolain 42 §:n mukaisia adoptioita. Adoptiolupaa ei tarvita kotimaisissa adoptioissa, jos hakija on adoptoimassa puolisonsa lapsen (ns. perheen sisäinen adoptio) tai lapsen, joka on ollut vakiintuneesti hänen hoidettavanaan tai kasvatettavanaan.

Adoptiolupa myönnetään enintään kahden vuoden määräajaksi. Ennen määräjän umpeutumista on tarvittaessa haettava luvan voimassaoloajan pidentämistä. Adoptionhakijan olosuhteissa luvan voimassaoloaikana tapahtuneesta olennaisesta muutoksesta on tehtävä viipymättä ilmoitus adoptiolautakunnalle.

Adoptiolautakunnan lupajaosto kokoontui vuonna 2017 yhteensä 22 kertaa, näistä 11 normaalissa kokoonpanossa ja 11 suppeassa kokoonpanossa. Suppean kokoonpanon muodostavat lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä jaoston jäsen tai varajäsen, joka edustaa lastensuojelun tai adoptioneuvonnan asiantuntemusta. Edellytyksenä asian käsittelylle suppeassa kokoonpanossa on, että asian ratkaisua voidaan tapauksen olosuhteet ja lautakunnan aikaisempi käytäntö huomioon ottaen pitää selvänä. Suppea kokoonpano voi myöntää adoptioluvan adoptiolain 40 tai 41 §:n nojalla, pidentää adoptioluvan voimassaoloaikaa, hyväksyä palvelunantajan vaihtamisen tai päättää muusta vähäisestä muutoksesta adoptioluvan ehtoihin ja päättää, että ilmoitus adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista ei anna aihetta adoptioluvan peruuttamiseen eikä sen ehtojen muuttamiseen.

Vuonna 2017 adoptiolautakunnan lupajaosto ratkaisi kansainvälisten adoptioiden osalta 53 uutta lupaa koskevaa asiaa, joista yhdessä tapauksessa

lupaa ei myönnetty. Luvan voimassaoloaikaa pidennettiin 81 luvan osalta ja yhdessä tapauksessa luvan voimassaoloaikaa ei pidennetty. Olosuhdemuutositilmoituksen johdosta tehtyjä päätöksiä käsiteltiin 23.

Vuoden 2017 aikana adoptiolautakunta myönsi 30 uutta lupaa kotimaiseen adoptioon ja pidensi 14 luvan voimassaoloaikaa. Olosuhdemuutositilmoituksia käsiteltiin kuusi.

Verrattuna edelliseen vuoteen 2016 kansainvälisen adoption uutta lupaa koskevien päätösten määrä väheni huomattavasti. Vuonna 2016 ratkaistiin kansainvälisten adoptioiden osalta 98 uutta lupaa koskevaa hakemusasiasa, kun taas vuonna 2017 käsiteltyjen hakemusten määrä oli 53. Kotimaiseen adoptioon myönnettyjen lupien määrä taas nousi. Vuonna 2016 kotimaiseen adoptioon myönnettiin uusia lupia 22 ja vuonna 2017 uusien lupien määrä oli 30. Sekä kansainvälisen että kotimaisen adoption osalta luvan voimassaoloajan pidennystä koskevien päätösten määrä kasvoi.

Poikkeustapauksissa kansainvälisissä adoptioissa ei voida käyttää adoptiopalvelunantajaa. Tällöin luvan kansainväliseen adoptioon nimetylle lapselle voi saada lähinnä siinä tapauksessa, että adoptoitava lapsi on hakijan lähisukulainen, adoptoitavan lapsen alkuperämaassa ei toimi suomalaista palvelunantajaa ja lapsi on kansainvälisen adoption tarpeessa (adoptiolaki 42 §). Vuonna 2017 myönnettiin lupa yhteensä viiden lapsen ilman palvelunantajaa tapahtuvaan kansainväliseen adoptioon.

Adoptiolupahakemuksen käsittely adoptiolautakunnassa on nopein vaihe hakijan adoptioprosessissa. Lupa-asioiden käsittelyaika oli vuonna 2017 keskimäärin 1–2 kuukautta, ellei asiassa tarvitse pyytää lisäselvityksiä. Suurin osa saapuneista hakemuksista käsitellään seuraavassa mahdollisessa lautakunnan kokouksessa.

Lisätietoja lupajaoston toiminnasta löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista.

3 Kansainväliset adoptiot

Kansainvälisissä adoptioissa on lähtökohtaisesti aina käytettävä adoptiopalvelunantajaa. Vuonna 2017 Suomessa toimi kolme adoptiopalvelunantajaa: Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälinen adoptiopalvelu sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto. Helsingin kaupungin kansainvälinen adoptiopalvelu ei ota enää uusia asiakkaita, mutta huolehtii loppuun vireillä olevat hakemukset sekä aikaisempien asiakkaidensa jälkipalvelutyön. Palvelunantajilla oli vuoden 2017 lopussa toimilupa yhteensä yhdeksässä maassa.

Palvelunantajan tehtävänä on avustaa adoptionhakijaa alle 18-vuotiaan lapsen kansainväliseen adoptioon liittyvissä toimenpiteissä sekä valvoa, että adoptio toteutetaan lapsen edun mukaisesti, kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen ja ilman, että kukaan saa siitä oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä. Palvelunantajien tehtäviin kuuluu myös adoption vahvistamisen jälkeen annettavan jälkipalvelun tehtäviä.

3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot

Adoptiolautakunta myöntää adoptiopalvelunantajien toimiluvat sekä palvelunantajien luvat yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa. Luvat myönnetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Alla olevissa taulukoissa on palvelunantajien 31.12.2017 voimassaolevat kontaktiluvat kohdemaittain.

Pelastakaa Lapset ry		
Kohdema	Keskusviranomainen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	ANIDO Association
Filippiinit	Inter Country Adoption Board (ICAB)	Inter Country Adoption Board (ICAB)
Kirgisia	Ministry of Labour and Social Development	Ministry of Labour and Social Development
Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY) Thai Red Cross Children Home (TRRCH)
Interpedia ry		
Kohdema	Keskusviranomainen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Family National Association (FNA)
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Abba Specialist Adoption & Social Services (Abba)
Intia	Central Authority Resource Agency (CARA)	Central Authority Resource Agency (CARA)

Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)
Kolumbia	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF)	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF) Centro para el Reintegro y Atención del Niño (Fundación CRAN) Fundación Casa de la Madre y el Niño La Fundación Ayuda a la Infancia Hogar Bambi Chiquitines
Taiwan	-	Christian Salvation Service (CSS)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY)
Helsingin kaupunki		
Kohdema	Keskusviranomainen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Happy Child Association
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Jo'burg Child Welfare (JCW)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Thai Red Cross Children Home (TRRCH) Department of Children and Youth (DCY)

3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys

Vuodesta 1985 lähtien on Suomeen saapunut kansainvälisen adoption kautta palvelunantajien välityksellä yhteensä 4 648 lasta. Vuonna 2014 Suomeen saapui kansainvälisen adoption kautta 142 lasta, vuonna 2015 lapsia tuli 93 ja vuonna 2016 Suomeen saapuneita lapsia oli 58. Vuonna 2017 laskeva trendi taittui ja Suomeen saapui 70 lasta.

Tarkempia tietoja Suomeen saapuneista lapsista löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista. Kotimaan vieraslapsiadoptioiden lukumäärästä ei voida esittää tilastoja, koska adoptiolautakunta ei saa tietoa kotimaassa adoptoiduista lapsista. Lupavelvoite koskee vasta niitä kotimaisen adoption hakijoita, jotka ovat aloittaneet adoptioevonnan 1.7.2012 jälkeen.

Tarkempia tietoja Suomeen saapuneista lapsista löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista.

**Palvelunantajien välityksellä Suomeen saapuneiden kansainvälisesti
adoptoitujen lasten määrä 1986-2017**

	1985 -2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bulgaria														1		
Dominikaani- nen tasavalta	6															
Etelä-Afrikka	22	23	24	27	22	25	36	41	32	45	32	37	37	35	14	22
Etiopia	191	6	7	5	15	13	14	16	10	10	3	3	3	1		
Filippiinit	7	12	12	19	21	19	11	10	12	8	21	10	14	6	9	7
Guatemala	13															
Intia	97	6	8	15	4	9	2	7	3	7	8	8	7	5	5	5
Karjalan tasa- valta	3															
Kenia									9	6	10	4	6	4		
Kiina	265	61	133	140	49	46	18	33	23	41	62	47	33	27	10	13
Kolumbia	385	37	22	20	18	14	17	11	11	7	8	2	16	5	9	8
Puola	24	1	2	2												
Romania	34															
Sri Lanka	43															
Taiwan	1															2
Thaimaa	334	64	36	42	37	27	24	31	22	8	14	15	15	9	11	13
Venäjä	550	26	41	35	50	20	34	36	38	31	17	15	10			
Vietnam	35															
Viro	60	2	4	3	2	3	1	2					1			
YHTEENSÄ	2070	238	289	308	218	176	157	187	160	163	175	141	142	93	58	70

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

PL 210
00281 Helsinki
Mannerheimintie 103b, 00280 Helsinki
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi
Puhelin 0295 209 111
Faksi 0295 209 700
Sähköposti: kirjaamo(at)valvira.fi

www.valvira.fi